

2. Менська О. А. Інститут громадських інспекторів у сфері охорони культурної спадщини як інструмент громадського контролю в Україні. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2021. № 11. – URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=2381> (дата звернення: 27.11.2022). DOI: 10.32702/2307-2156-2021.11.38
3. Oleksandr O Bryhinets, Ivo Svoboda, Oksana R Shevchuk, Yevgen V Kotukh, Valentyna Yu Radich Public value management and new public governance as modern approaches to the development of public administration *Revista San Gregorio* T. 1, № 42
4. Lotte Bøgh Andersen, Public administration and political science: From monogamous marriage to professional partnership, *Governance*, 10.1111/gove.12733, 35, 4, (999-1004), (2022).

УДК 340.1

Штефан А. С.

*д.ю.н., старший дослідник,
завідувач відділу авторського
права і суміжних прав,
НДІ інтелектуальної
власності НАПрН України*

КРИТЕРІЇ ЯКОСТІ ЗАКОНУ У ПРАКТИЦІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Якість закону – це сукупність властивостей його форми та змісту, які зумовлюють здатність закону задовольняти потреби суспільства і держави шляхом належного та оптимального регулювання відповідних суспільних відносин [1, с. 6]. Питання про критерії якості закону неодноразово поставало у діяльності Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ), вітчизняній судовій практиці та доктринальних дослідженнях. Не дивлячись на доволі істотні напрацювання у цій сфері, на сьогодні не існує усталеного переліку вимог чи умов, дотримання яких забезпечує якість окремого закону та законодавства у цілому. Тому подальші наукові розробки цієї проблематики не втрачають актуальності.

Формування переліку критеріїв якісного закону передусім потребує звернення до практики ЄСПЛ, котрий приділяє цьому питанню значну увагу. ЄСПЛ виходить з того, що поняття «закон» пов'язане з такими умовами якості як доступність і передбачуваність [2].

Доступність закону у вузькому розумінні впливає з його оприлюднення, завдяки чому кожна заінтересована особа має можливість ознайомитися зі змістом відповідних норм. Широке розуміння, яке застосовується у практиці ЄСПЛ, охоплює й інші форми поширення інформації: зокрема, у справі *Korbely v. Hungary* зауважено, що Женевські конвенції були проголошені в Угорщині Законом-декретом № 32 від 1954 року. Сам Закон-Декрет не містив тексту Женевських конвенцій, а його

розділ 3 вимагав від Міністра закордонних справ забезпечити публікацію офіційного перекладу Женевських конвенцій до набрання ними чинності. У 1955 році Міністерство закордонних справ організувало офіційну публікацію брошури, що містила текст конвенції. Окрім того, 5 вересня 1956 року у «Військовому віснику» було опубліковано наказ начальника Генерального штабу, який супроводжувався стислим викладом положень конвенції. За цих обставин Суд переконаний, що Женевські конвенції були достатньо доступними для заявника [3].

Під передбачуваністю закону ЄСПЛ розуміє достатню чіткість формулювань, які надають заінтересованій особі можливість регулювати свою поведінку у вигляді здатності передбачити наслідки, до яких може призвести певна дія [4]. Потреба звернутися за фаховою консультацією для оцінки ймовірних наслідків, які може спричинити певна дія, не перешкоджає тому, щоб закон продовжував відповідати вимозі передбачуваності [2].

Водночас Суд наголошує на тому, що передбачуваність наслідків поведінки особи не є абсолютною, а тлумачення і застосування правових норм є питанням практики [5]. За висловом судді ЄСПЛ Г. Ю. Юдківської, «передбачуваність закону є ідеалом, але вона розглядається прагматично. Визнається, що на практиці неможливо досягти повної визначеності сфери дії закону. Заздалегідь неможливо передбачити і надати вичерпний перелік заборонених дій» [6, с. 23]. Обсяг передбачуваності значною мірою залежить від змісту заходу, сфери, яку він має охопити, а також кількості та статусу тих, до кого він застосовується [7]. При цьому від осіб, які здійснюють професійну діяльність, очікується, що вони діятимуть з високим ступенем обережності при виконанні своїх професійних обов'язків та особливою ретельністю в оцінці ризиків, які така діяльність тягне за собою [8]. Передбачуваність розглядається також як недопущення свавільної поведінки і зловживань: закон повинен бути чітко сформульованим і передбачуваним у застосуванні, щоб виключити будь-який ризик свавілля [9].

З наведеного вбачається, що у практиці ЄСПЛ якість закону розкривається через такі чинники: доступність (наявність доступу до тексту закону), чіткість (зрозумілість) його формулювань, передбачуваність можливих наслідків поведінки особи. У своїй сукупності та взаємозв'язку ці чинники забезпечують, по-перше, можливість кожної особи бути обізнаною як про факт існування закону, так і про зміст його положень; по-друге, можливість однозначного розуміння змісту закону, що не допускає варіативності тлумачення його норм та утворює чітке уявлення про межі поведінки, яка дозволяється законом; по-третє, можливість передбачення наслідків своєї поведінки і відповідного коригування її з тим, щоб уникнути ризику вчинення правопорушення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Штефан А. Законодавство у сфері авторського права: оцінка ефективності. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2021. № 4. С. 5-14.
2. *Cantoni v. France* (Application no. 17862/91), § 29.
3. *Korbely v. Hungary* (Application no. 9174/02) [GC], § 75.
4. *Vyerentsov v. Ukraine* (Application no. 20372/11), § 52.

5. Anatoliy Yeremenko v. Ukraine (Application no. 22287/08), § 48.
6. Юдківська Г. Ю. Якість закону як елемент принципу юридичної визначеності. *Слово Національної школи суддів України*. 2021. № 5. С. 16-23.
7. Ukrainian Media Group v. Ukraine (Application no. 72713/01), § 49.
8. Kononov v. Latvia (Application no. 36376/04) [GC], § 235.
9. Jecius v. Lithuania (Application no. 34578/97), § 56.

УДК 343.3/.7

Яцик Т. П.
*к.ю.н., доцент,
професор кафедри кримінальних розслідувань,
Державний податковий університет*

БЕЗПЕКОВЕ СЕРЕДОВИЩЕ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРИ

Розвиток інформаційної цивілізації потребує від суспільства суттєвих змін щодо формування інформаційної політики та інформаційної безпеки держави з метою захисту інформаційного простору від несанкціонованих втручань.

Останнім часом у світі зросла потреба в посиленні інформаційної безпеки у зв'язку зі стрімким розвитком цивілізації, новітніх технологій та збільшення рівня впливу на суспільство та його думку інформації, яку в більшості випадків можна порівняти зі зброєю, тому що вона здатна завдавати не менш руйнівних наслідків ніж військові дії. Тому важливо сформувавши ефективний механізм протидії інформаційній складовій гібридної війни.

Гібридна війна та її стратегія поняття не нові. Багато практичних працівників стверджують, що дані поняття виникли ще з появою традиційної війни. Тим не менш, останніми роками вони набули значної популярності та актуальності, оскільки держави для ведення гібридної війни мають можливість використовувати як державні, так і недержавні ресурси та суб'єкти, інформаційні технології, щоб приборкати своїх супротивників під час прямого збройного конфлікту, а часто і без його наявності, тоді присутній лише один з елементів гібридної війни – інформаційна війна.

Науковці чітко не розділяють поняття «гібридної війни» та «війни», тому що перша – це просто один із видів війни, який виник із-за стрімкого розвитку суспільства в цілому та інформаційних систем зокрема.

Для того, щоб зрозуміти, що мається на увазі під терміном «гібридна війна», необхідно проаналізувати війну з точки зору її ієрархічних рівнів.

На рівні стратегії кожна війна є гібридною. Будь-яка держава та її влада використовують всі наявні інструменти та методи (включаючи невійськові) для досягнення своїх політичних та інших цілей.

Після рівня стратегії слідує рівень виконання цієї стратегії. Більшість науковців, які досліджують поняття та суть гібридної війни посилаються саме